

Dr. Rezi Elek: *Teológia és népszolgálat. Az erdélyi unitárius teológia a 19. század második és a 20. század első felében különös tekintettel Ferencz József unitárius püspök munkásságára*. Kiadja az Erdélyi Unitárius Egyház, Kolozsvár 2007.¹

Tisztelt Egybegyűltek, Hölgyeim és Uraim!

Az unitárius egyház szervezésében szerény tudomásom szerint ez az első hármaskönyvbemutató.² Így őszelön helyénvaló egy kis tobzódás. Amúgy az unitáriusok arról ismertek, hogy az *egyet* részesítik előnyben; íme, szeptember huszadikán egyszerre három oltáron áldozunk remélve, hogy nem haragítjuk magunkra Parnasszosz lakóit. Itt, a múzsák hajlékában, Hippokréne forrásánál a bemutatandó könyv tartalmát tekintve a legjobb az lesz, ha Kleiót hívom segítségül, illesse homlokom és ajkam, hogy méltó lehessen Rezi Elek egykori professzorom új kötetének bemutatására.

A szerző Ferencz József unitárius püspöknek és teológusnak állít emléket *Teológia és népszolgálat* című művében. Ha a püspök nevét csak az unitárius kollégium építtetésével kapcsoljuk össze, akkor is méltó ma rá emlékezni. Az unitárius egyház kiegyezést követő hatvanesztendőnyi történetének legismertebb személyisége Ferencz József volt. Kolozsvárott egyenesen azzal csúfoltak, hogy egyházunk is elfogadta a szentháromságot, Ferencz József lévén az unitárius szentháromság harmadik személye.

A rendszeres teológia professzora, művelője és ismerője, dr. Rezi Elek meggyőződéses egyistenhívő, nem lehet azonban nem érezni azt a reverenciát, mellyel könyvében a teológus Ferencz József kivételesen gazdag életpályáját bemutatja. A szent tudományok művelői minden bizonnyal érdeklődéssel, a világiak némi tartózkodással olvassák majd a különféle teológiai diszciplínák szövevényes világába vezető könyvet. Előrebocsátom, hogy különösebb aggodalomra a világiaknak sincs okuk, hiszen a szerző az egykori kollégiumi diákot, a peregrinust, a tudós tanárt, majd pátriárka kort megért püspököt mutatja be a 19. és 20. századi unitárius teológiai gondolkodás kistükrében. Tiszteletre méltó, hogy Rezi Elek már az előszóban tudomásunkra hozza, hogy nem egy teljesen új mű szerzője, hanem 1989-ben írt doktori dolgozatát rendezte sajtó alá, figyelembe véve természetesen tudományos irányítói és opponensei értékeléseit és jóindulatú bí-

1 Elhangzott egy 2007. szeptember 20-án tartott könyvbemutatón.

2 A bemutatón Rezi Elek könyve mellett Fazakas István *Erdély nagy pedagógusai* című neveléstörténeti antológiáját, illetőleg Sánta Ferenc *Isten a szekéren* című novelláskötetét ismertették.

rálatait. A manchesteri és kolozsvári könyv- és levéltárak anyagának szorgos kutatása nyomán összegyűjtött terjedelmes anyagot nyolc fejezetre osztotta; célja: Ferencz József teológiai munkásságának felmérése és értékelése.

Az első tulajdonképpen bevezető fejezet után a 19. századi unitárius teológiai gondolkodás, ezen belül Ferencz József roppant szerteágazó munkásságával ismerkedünk meg. A kötet legterjedelmesebb fejezete Ferencz József rendszeres teológiai munkásságát dolgozza fel, a máig használatban levő unitárius káté, illetve a Hittan című művek kritikai vizsgálata alapján. A káté megjelenésének és kiadásainak alapos szemléje során a szerző a 19. századi unitárius hittan metamorfózisát ismerteti olvasóival. A 19. századi teológiai racionalizmus német képviselője, Friedrich Röhr lutheránus teológus hatását véli felfedezni a szerző Ferencz József rendszeres teológiájában. A német teológus szerint a vallás, a vallásosság nem más, mint olyan tiszta erkölcsiség, amely Jézus alakját mintának, példaképnek tekinti. A Ferencz József-féle kátéből is ezt olvashatjuk ki. Úgy gondolom, a szerző a világi olvasók iránti tiszteletből nem foglalkozott részletesebben Röhr, illetve Ferencz József teológiájának elemzésével, pedig a teológusok nagy-nagy érdeklődéssel olvasnák hosszabb eszme-futtatásait is. A német lutheránus teológia kolozsvári fogadtatására, a történetkritikai módszer kollégiumunkban való meghonosodására is utal a szerző, de itt is az az érzésem, hogy nem teológus olvasóit akarta megkímélni a fáradságtól.

A következő fejezetekben a püspök gyakorlati teológiai és egyháztörténeti munkásságáról olvashatunk. A teológia minden szakcsoportjában alkotó Ferencz Józsefet lehetetlen egyetlen diszciplínához kötni; Rezi Elek tudóshoz illő alázattal igyekezett bemutatni ezt a hihetetlenül gazdag teológus pályát. Feltétlen dicséretre méltó, hogy csak a teológiai munkásság felmérésére vállalkozott; az egyház szolgálatában töltött háromnegyed századot, a teljesség igényét tartva szem előtt fizikai lehetetlenség egyetlen könyvbe sűríteni. A szerző tudja a legjobban, hogy a maradandót alkotó Ferencz Józsefet nem lehet beskatulyázni. Ezért is maradt meg a tényszerű, történelmi leírásnál még akkor is, amikor a szöveg elbírta volna a kritikai elemzést és értékelést. Egykori tanítványként arra kérem, hogy következő könyvében önző módon csak a teológusokra gondoljon, a világi olvasók iránti udvarias visszafogottság helyett ossza meg mindenkori tanítványaival gazdag tudását és éles kritikai szellemét.

Rendszeres teológiai óráin arra tanított bennünket, hogy fölösleges az ördög létezésén töprenkednünk, mert ördögök nincsenek. Most bevallom, hogy a nyomda ördögének egzisztenciáját soha nem mertem kétségbe vonni, és bosszúságomra a professzor úr könyvében is felfedeztem ennek a gonosz lénynek rosszindulatú mesterkedéseit. Most már nehéz kideríteni, hogyan férközött az ördög galádul a sötét ténytároló edények mögé, tény, hogy a borítót alaposan elrontotta. De itt sem állt meg, mert gonoszul a számítógép billentyűzetén is végignyargalt, így eshetett meg, hogy néhány személynév esetében mássalhangzók magánhangzók-

kal cseréltek helyet, a szövegben előforduló személynevek pedig nem kerültek be a mutatóba. Az ördög incselkedéseit egy, a jegyzetapparátus használatát és az idegen személynevek helyes olvasatát segítő technikai előszóval talán enyhíteni is lehetett volna.

A kötet használatát névmutató, képjegyzék és bőséges forrásirodalom könyvnyíti. Köszönjük Rezi Elek rektor úrnak, hogy kötetével egyházi irodalmunkat gazdagította, jó egészséget és erőt kívánunk, és érdeklődéssel várjuk következő művét is. Mielőtt olvasóink figyelmébe ajánlanám a kötetet, a teológiai hallgatókat arra biztatom, minél előbb kezdjenek az olvasáshoz; remélem, hogy a *Teológia és népszolgálat* nemcsak lelkészeink és híveink könyvespolcán, hanem szívében is helyet kap.

-ÁCS

Egyházi élet – Hírek

Az Egyházi Főhatóság tevékenysége

■ Egyházunk legfőbb végrehajtó testülete, az Egyházi Képviselő Tanács július 6-án tartotta II. évnegyedí rendes ülését Kolozsváron. Napirenden szerepelt többek közt az egyházi alkalmazottak nyugdíj-korhatárának lecsökkentése 70 évről 65 évre a férfiak, illetve 60 évre a nők esetében, valamint az úrvacsoraosztás kérdése a Szejkefürdői Unitárius Találkozó keretében.

■ Egyházunk legfőbb kormányzó testülete, a Főtanács július 27–28-án tartotta 2007. évi rendes ülését Kolozsváron, a belvárosi unitárius templomban. A főtanácsi istentiszteleten Kotecz József felsőrákosi lelkész prédikált, az énekvezéri szolgálatot Kiss Erika kolozsvár-belvárosi énekvezér látta el. A főtanácsi ebéden a Berde-serleggel a pohárköszöntőt Asztalos Klára, az Unitárius Nők Országos Szövetségének elnöke mondta.

Az ülésen a Főtanács az alábbi fontosabb határozatokat hozta: a lelkészi ügyvitel fogyatékoságainak pótlására kötelező vezetői (menedzseri) továbbképzést szervezni a lelkészek számára; az egyházakörök koordinációs szerepkörét meg kell erősíteni; az év eleji családlátogatást minden egyházköztségben kötelező elvégezni minden évben (a nagy lélekszámú egyházközségekben minden lelkész után legalább 250 családot kell évente meglátogatni); a szórványok és leány-egyházközségek jellegének tisztázását az EKT elnöksége és az egyházakörök vezetése együtt végezze el; az EKT elnöksége az egyházközi vezetőséggel keresse meg a nagy lélekszámú egyházközségeket azok szervezeti átalakítása, esetleg megosztása céljával; az EKT elnöksége az egyházközi vezetőséggel keresse meg a vitás vagyongosztási kérdésekkel küszködő egyházközségeket kompromisszumos megoldás végett.

■ Szeptember 21-én volt az Egyházi Képviselő Tanács III. negyedévi rendes ülése Kolozsváron. A testület többek között tájékoztatót hallgatott meg az egyesült államokbeli Harvest Hope Alapítvány tevékenységéről, megvizsgálta a kolozsvári ingatlanok fejlesztési lehetőségeit, és döntött a Főtanács félbe maradt ülésével kapcsolatos tennivalók ügyében.

Lelkészképzés

Az I. évfolyamra való felvételi vizsga július 16–17-én volt a Protestáns Teológiai Intézetben. Eredményeképpen a 2007–2008-as tanévet az Unitárius Karon a következő öt hallgató kezdi: Mátéfi Tímea (Szentábrahám), Molnár Imola (Felsőrákos), Major László (Szekelykeresztúr), Léta Zsolt (Balavásár), Lőrinczi Levente (Szentábrahám).